

USTAWA

z dnia _____

o równości małżeńskiej¹

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1 § 1. Małżeństwo zostaje zawarte, gdy dwie jednocześnie obecne osoby różnej lub tej samej płci złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński.

§ 2. Małżeństwo zostaje również zawarte, gdy dwie osoby różnej lub tej samej płci zawierające związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu i kierownik urzędu stanu cywilnego następnie sporządzi akt małżeństwa. Gdy zostaną spełnione powyższe przesłanki, małżeństwo uważa się za zawarte w chwili złożenia oświadczenia woli w obecności duchownego.

§ 3. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się, jeżeli ratyfikowana umowa międzynarodowa lub ustawa regulująca stosunki między państwem a kościołem albo innym związkiem wyznaniowym przewiduje możliwość wywołania przez związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu tego kościoła albo innego związku wyznaniowego takich skutków, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

¹ Niniejszą ustawą zmienia się: ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawę z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego.

§ 4. Dwie osoby różnej lub tej samej płci, będące obywatelami polskimi przebywającymi za granicą, mogą zawrzeć małżeństwo również przed polskim konsulem lub przed osobą wyznaczoną do wykonywania funkcji konsula.

§ 5. Małżeństwo wywołuje takie same skutki prawne, gdy zostało zawarte przez dwie osoby różnej lub tej samej płci, z wyjątkiem przepisów o pochodzeniu dziecka.”;

2) w art. 7 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kierownik urzędu stanu cywilnego zapytuje osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo, czy chcą zawrzeć ze sobą małżeństwo, a gdy obie odpowiedzą na to pytanie twierdząco, wzywa je do złożenia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński oraz oświadczeń w sprawie nazwisk małżonków i ich dzieci.”;

3) w art. 88 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki, nosi nazwisko będące nazwiskiem obojga małżonków. Jeżeli małżonkowie mają różne nazwiska, dziecko nosi nazwisko wskazane w ich zgodnych oświadczeniach. Małżonkowie mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie ich nazwisk.

§ 2. Oświadczenia w sprawie nazwiska dziecka są składane jednocześnie z oświadczeniami o nazwiskach, które będą nosić małżonkowie. Jeżeli małżonkowie nie złożą zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwisk małżonków połączonych w kolejności alfabetycznej.”;

4) w art. 89 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli ojcostwo zostało ustalone przez uznanie, dziecko nosi nazwisko wskazane w zgodnych oświadczeniach rodziców, składanych jednocześnie z oświadczeniami koniecznymi do uznania ojcostwa. Rodzice mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie ich nazwisk. Jeżeli rodzice nie złożą zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwisk rodziców połączo-

nych w kolejności alfabetycznej. Do zmiany nazwiska dziecka, które w chwili uznania już ukończyło trzynaście lat, jest potrzebna jego zgoda.”;

5) art. 90 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli rodzic małoletniego dziecka zawarł małżeństwo z osobą, od której dziecko nie pochodzi, małżonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub przed konsulem zgodne oświadczenia, że dziecko będzie nosiło takie samo nazwisko, jakie zgodnie z art. 88 nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko. Do zmiany nazwiska dziecka, które ukończyło trzynaście lat, jest potrzebna jego zgoda.

§ 2. Nadanie dziecku nazwiska, o którym mowa w § 1, nie jest dopuszczalne, jeżeli nosi ono nazwisko drugiego rodzica albo nazwisko utworzone na podstawie zgodnych oświadczeń rodziców dziecka przez połączenie ich nazwisk.”;

6) art. 90¹ otrzymuje brzmienie:

„Nazwisko dziecka utworzone przez połączenie nazwisk jego rodziców albo przez połączenie nazwiska jednego z rodziców z nazwiskiem jego małżonka, od którego dziecko nie pochodzi, nie może składać się z więcej niż dwóch członów; w skład nazwiska dziecka wchodzi pierwsze człony nazwisk podlegających połączeniu, chyba że w wyniku połączenia powstałoby nazwisko, którego człony są jednakowe.”;

7) w art. 93 po § 2 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli ojcostwa nie ustalono albo drugi rodzic dziecka zmarł lub został pozbawiony władzy rodzicielskiej, sąd na zgodny wniosek rodzica dziecka, któremu przysługuje władza rodzicielska, oraz jego małżonka, od którego dziecko nie pochodzi, orzeka o przyznaniu władzy rodzicielskiej względem dziecka małżonkowi rodzica, chyba że byłoby to sprzeczne z dobrem dziecka.

§ 4. Do władzy rodzicielskiej przyznanej małżonkowi rodzica dziecka zastosowanie znajdują przepisy o władzy rodzicielskiej przysługującej rodzicom dziecka.”;

8) w art. 94 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli dziecko nie podlega władzy rodzicielskiej albo jeżeli rodzice są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę.”;

9) w art. 96 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Osoba pozostająca w związku małżeńskim powinna przyczyniać się do sprawowania bieżącej pieczy nad osobą dziecka swojego małżonka i jego wychowania, chyba że sąd opiekuńczy ze względu na dobro dziecka postanowi inaczej.”;

10) w art. 122 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przyniesiony otrzymuje nazwisko przysposabiającego, a jeżeli został przysposobiony przez małżonków wspólnie albo jeżeli jeden z małżonków przysposobił dziecko drugiego małżonka - nazwisko, które noszą albo nosiłyby dzieci małżonków.”;

11) w art. 144 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Dziecko może żądać świadczeń alimentacyjnych od małżonka swojego rodzica, jeżeli odpowiada to zasadom współżycia społecznego.

§ 2. Osoba pozostająca w związku małżeńskim może żądać od dziecka swojego małżonka świadczeń alimentacyjnych, jeżeli przyczyniała się do wychowania i utrzymania dziecka, a jej żądanie odpowiada zasadom współżycia społecznego.”;

12) w art. 149 § 2 otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli opiekunem nie została ustanowiona osoba wymieniona w paragrafie poprzedzającym, opiekun powinien być ustanowiony spośród krewnych, powinowatych lub innych osób bliskich pozostającego pod opieką albo jego rodziców.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.²) art. 579 otrzymuje brzmienie:

„Art. 579. Postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie, przywrócenie i przyznanie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to także zmiany rozstrzygnięć w tym przedmiocie, zawartych w wyroku orzekającym rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa albo ustalającym pochodzenie dziecka. Postanowienia takie stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 2064) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W akcie stanu cywilnego określa się stan cywilny osoby jako sytuację tej osoby w odniesieniu do małżeństwa: panna, kawaler, w związku małżeńskim, rozwiedziona, rozwiedziony, wdowa, wdowiec.”;

2) w art. 48 ust. 3 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) nazwisko dzieci małżonków;”;

3) w art 69 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli rodzic małoletniego dziecka zawarł małżeństwo z osobą, od której dziecko nie pochodzi, przyjęcie przez kierownika urzędu stanu cywilnego albo przez konsula oświadczeń małżonków, że dziecko będzie nosiło takie samo nazwisko, jakie nosi albo nosiłoby dziecko małżonków, dokumentuje się w formie protokołu, który podpisują składający oświadczenie i kierownik urzędu stanu cywilnego albo konsul.”;

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1311 i 1527, z 2016 r. poz. 1823, 1860, 1948, 2138, 2260, 2261, z 2017 r. poz. 85, 187, 768, 933.

4) w art. 72 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Jeżeli przysposabia małżonek rodzica dziecka, w akcie urodzenia przysposobionego lub w treści wzmianki dodatkowej o przysposobieniu wskazuje się przysposabiającego jako rodzica dziecka.”;

5) w art. 76 w ust. 4 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) jeżeli małżeństwo ma zostać zawarte w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego - oświadczenia o nazwisku (nazwiskach), które będą nosiły osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo po jego zawarciu, oraz oświadczenia o nazwisku dzieci małżonków”;

6) w art. 87 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) zgodne oświadczenie w sprawie nazwiska dzieci małżonków”;

7) w art. 88:

a) w ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) nazwisko, jakie będą nosiły dzieci małżonków”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli małżonkowie nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska ich dzieci, adnotację o tym zamieszcza się w akcie małżeństwa.”;

8) w art. 106:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli zagraniczny dokument stanu cywilnego potwierdzający zawarcie małżeństwa nie zawiera zapisu o oświadczeniu małżonków w sprawie swojego nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa, małżonkowie mogą złożyć takie oświadczenia w składanym wniosku o transkrypcję albo w każdym czasie złożyć je do protokołu przed kierownikiem urzędu

stanu cywilnego, który dokonał transkrypcji. W tym samym trybie małżonkowie mogą złożyć oświadczenie w sprawie nazwiska ich dzieci.”,

b) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. Jeżeli wniosek o transkrypcję dokumentu stanu cywilnego potwierdzającego zawarcie małżeństwa został złożony do konsula, przesyła on wniosek do kierownika urzędu stanu cywilnego wybranego przez wnioskodawcę. Oświadczenia w sprawie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa oraz oświadczenia w sprawie nazwiska ich dzieci małżonkowie mogą zawrzeć w składanym wniosku o transkrypcję albo złożyć do protokołu przed konsulem przy składaniu wniosku o transkrypcję.

5. W przypadku złożenia przed konsulem do protokołu oświadczeń w sprawie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa oraz oświadczenia w sprawie nazwiska dzieci małżonków przy składaniu wniosku o transkrypcję protokół przyjęcia tych oświadczeń konsul dołącza do wniosku o dokonanie transkrypcji.”;

9) w art. 111:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli jest odtwarzana treść zagranicznego dokumentu stanu cywilnego potwierdzającego zawarcie małżeństwa, a jest brak oświadczenia małżonków w sprawie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa, oświadczenia takie małżonkowie mogą złożyć w składanym wniosku o odtworzenie albo w każdym czasie do protokołu przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, który dokonał odtworzenia. W tym samym trybie małżonkowie mogą złożyć oświadczenie w sprawie nazwiska ich dzieci.”,

b) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. Jeżeli wniosek o odtworzenie zagranicznego dokumentu stanu cywilnego został złożony do konsula, przesyła on ten wniosek do kierownika urzędu stanu cywilnego wybranego przez wnioskodawcę. Jeżeli wniosek o odtworzenie składają małżonkowie, oświadczenia w sprawie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa oraz oświadczenia w sprawie

nazwiska ich dzieci mogą oni zawrzeć w składanym wniosku o odtworzenie albo złożyć do protokołu przed konsulem przy składaniu wniosku o odtworzenie.

5. W przypadku złożenia przed konsulem do protokołu oświadczeń w sprawie nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa oraz oświadczenia w sprawie nazwiska dzieci małżonków przy składaniu wniosku o odtworzenie protokołu przyjęcia tych oświadczeń konsul dołącza do wniosku o dokonanie odtworzenia.”.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie [____] miesięcy od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy z uzasadnieniem powstał w ramach projektu „Równość małżeńska dla wszystkich”, zrealizowanego w programie Obywatele dla Demokracji dzięki finansowaniu z Funduszy EOG.

Projekt został opracowany przez Grupę prawną w składzie: dr Jakub Pawliczak (sprawozdawca projektu), adw. Paweł Knut (koordynator Grupy Prawnej), adw. Marcin Górski, adw. Krystian Legierski, dr Dorota Pudzianowska, dr Krzysztof Śmiszek, Sławomir Wodzyński.